

Správních a Správných Světých.

Knihy Vaters.

W nichž se obsahují mnohá vzitečná
naučení/ nauky se Království/ Knížetství/ Země Obce y Mě
sta buďto w času pokoje aneb války/ pobožně/ sšlechtně / chwalitebně a
vzitečně říjdi a spravowati mohla : Sebraná z mnohých
Starých y nových/ Řeckých/ Latinských/ Českých
y Německých Historií/ a Spisow manu
drych lidí o Spráwě Swětšé.

Nyní pak w nové ku poctivosti wšech dobrých ctních a sšlech-
tých Wrchností/ Spráwcůw/ Soudcůw / Paníw a Vřednítuow Zem-
ských y Městských/ slavného a dalece rozmnoženého Národu Slovan-
ského/ z Řazyka Latinského a Německého w Český y až neywlástejněgi býti
mohlo / přeložena a wúbec wydana/ pilností/ prací a nákladem

M. Danyle Adama z Beleslawijna.

Wytištěno w Starém Měste Pražském/
Léta Páně

M. D. XXCIV.

Ze předewšsemi wěcmi toho potřebij gest/ aby Města dobrými a sprawedliwými Práwy opatřena a utwrzena byla.

Kapitola Prwnij.

Děnij nadarmo/ aniž se stalo bez hodné příčiny a zdrawého bedliwého wwažení / že Staří maudří lidé/ ačkoli Pohané a nezna-
 bohové/ Práva a řády aneb Statuta chwalitebná / za swaté drželi a měli. Nebo w prawdě samo w sobě tak gest/ že práwa w městech a zemích gsau wěc znamenitá a swatá : pone-
 wadž strze ně společnost lidská/ země y města sprawowána/ řůzena/ ochráněna a w swé stalošti zachowána býti musigij. Toho Demosthenes welmi pěkným propowěděním potwrdil a wyswětlil/ řka : Lex urbis anima est. Nam sicut corpus decedente anima concidit : ita sublatis legibus actum est de Republica. **To gest : Práwo gest dusse města.** Nebo jako tělo člowěka vmýrá a hyne/ když ge dusse opaustij : tak y město a obec k zkaže a zahynutij přichází/ když aneb žádných práw nemá/ aneb kteréž mělo/ potratilo. A protož nic lepšsyho/ a žádné dobrodinij wětšsyho učiniti nemůže Pán aneb Knjže swým poddaným/ zemím a městům/ jako když jim nařídij a wydá chwalitebné řády a práwa / kteréžby se s zdrawým rozumem/ po-
 božnostij/ ctnostij a sprawedlnostij srownáwala / a nad nima opravowé a wěrné ruku držij. Nebo není možné/ aby se z nich lidé lepšsyti/ a wšsecky wěcy mezy nimi w dobrém řádu a pokojí gijti a diti se neměly. A gest owšsem weliký rozdíl mezy těmi/ kteréž zlá/ nehodná a ničemná/ a těmi kteréž dobrá / chwalitebná a počestná Práva magij. Jakož se tomu z nižje psaných Hystorij a příkladuow dobře wyrozuměti muože.

Práwo wěc swatá.

Práwo dusse města.

Užiteč Práwa.

Město bez práwa by nauti musy.

A Puisse Herodotus, že Sparta město Lacedemonské bylo ponejprwé welmi chatrné/ ničemné a Práwy zle opatřené : Pročez také měšťiané w tom městě zhola diwoký/ samotný a howadský žiwot wedli/ a s žádným krom města swého žádného handle/ obchodu a obcowanij neměli. Co z toho pocházelo ? Y to/ že ani w zmužilosti a síle/ ani w Bohatstwij a zbožij růsti a rozmahati se nemohli. Nebo w kterém městě gest takowá diwoká a přewrácená Spráwa/ tu se nic dařiti/ a žádného prospěchu ani štěstij býti nemuože : Ale musigij měšťiané bynauti/ na zkažu přigijti / a naposledy z města swého geden sem druhý tam se

tam se rozběhnauti. Zwlasseť když nikam wen z města newygůždě-
gů / s gínými národy handluow a obchoduow newedau / ale toliko
za kamny doma ležů / aneb na Ryňk na procházku gđau / aneb wsta-
wíčně w šenkowným domě sedů a korbele wysuffugů. Pročež také žá-
dný počestný člověk mezy takowými měšťiany a w takowém městě
nerád se osazuje.

¶ Ale potom když Lycurgus k Lacedemonským přišel / a jakož-
to maudrý a skuffený muž / wída takowé nespůsoby a neřády / po-
malu a pěkně měšťiany od nich odwedl / dobrými práwy a řády město
ozdobil / nařůdíl a spůsobil chwalitebnau Politů a spráwu / wedle
nijžby se wšsyckni měšťiané řůdili a spravowali: hned Brzo potom
to město powstalo / a yať w mocy tať w Bohatstwů náramně se roz-
mohlo / tať že Lacedemonstů po wšech Řeckých zemůch / nadewšse-
mi gínými městy za několik set Let přednost drželi a měli / až potom
za přůčinau swé newěry a nezdrženů smluw / od Thebánských zase
přemoženi a sníženi byli / o čemž w třetí Knůze obššyrně připomenuto.

¶ Sluffý pať y to wědět / že Lacedemonstů žádných psaných
Práw aneb Statut neměli / ale což gím Lycurgus gednau za práwo
wynesl / přikázal a poručil / to gsau tať zachowáwali / a pilně nasledo-
wali: jakož on přůsně to od nich můti chtěl / ano y welikau přůsahau
ge k tomu / aby nařůzenů geho neměnili / zawázal a přinutil.

¶ Toho rozumětí můžeme / že ta Práva ani mnohá ani dlahá nebyla /
ale tať krátce a můrně obsažena / že gím snadno každý wyrozumětí a ge
w pamětí swé složití y zachowati mohl. Jakož ta vlastnost gest
Práva / aby krátké bylo / a nemnoho disputowalo. Takowá Prá-
wa gsau Desatero Božů přikázání / kteráž nám sám Pán Buh nášs
wydal. Item / Práva Řřímská / na dwanácti Tabulůch sepsaná /
o nichž nahore zmůnka obššyrně včiněna. Uynů těchto časuow
nacházegů se wšsecky Knůhy plně Práw / a na ně rozličnů wyklado-
wé a wyswětlenů: Potom w gedné každé Kragině a Zemi / anobř w
každém městě a městečku gest mnoho rozličných nařůzenů a Statut /
kterážto časem Obcem y obywateluom wíce škodů než vžitečna bý-
wagů. K tomu také žádné přůsnosti a opravdowosti při nich se
nezachowáwa / aby wšsyckni wedle nich žiwí byli / a gůmi se řůdi-
li / gesto wšsať neywíce na tom záležů / yaťž málo dolegů wšlyššyme.

¶ A yaťžkoliw některů Spráwcowé stawegů se časem / yakoby
nad takowými Práwy / Statuty a Řřády swými tuze ruky drželi:
wšsať to nic stálého nebywa: nybř yaťžby buďto gich samých vlast-
ně / aneb někoho z přůbuzných a přátel gegich něco málo dotýkati
se chtělo / tať y hned nagđau gínau Glosu a wyklad / a nemusý ten ro-
zum toho Práva býti / yaťy gest kdyby se na gíněho wztahowalo.

¶ Spráwcowé nad Prá-
wy ruky nes-
držů.

¶ Množstwů
Práw škod-
dliwé.

¶ Spráwcowé nad Prá-
wy ruky nes-
držů.

Nepravý
Saudce.

Yako něyafý wešlý Kychtář včimil : Když geden z Sausednow
geho přissel k němu a řekl : Pane Kychtáři / má Kráwa trkala se s
wassý kráwau / a zabila gi. Odpowěděl Kychtář : Pokudž tať
gest / powinen gsý mi kráwu mau zaplatiti. Ale když Saused o-
brátil / řka : Pane Kychtáři wásse kráwa zabila mau kráwu. Od-
powěděl Kychtář : Ny toť gest nětco gineho / yá tim winen negsem/
proč se twá Kráwa s ný trkala / kdo zabít ten tam / yá tobě negsem
ničýmž powinen / zč.

Czeho při
nařizený
práw sstři-
ti náležý.

¶ A poněwadž gsém nahore zmýnku včimil o Desateru Bo-
žým přikázaný / pro lepšý wyrozuměný a wyswětlený té wěcy / po-
třebý gest kratýčce toto znáti. **Nejprwe / Že wssyčni Spráw-**

Wrchnost
žiwý hlas
Zákona B.

cowé o to se s pilnostý přičiniti magj / když chtěgý některá gina Prá-
wa / mýmo ta kteráž gsau w Dekalogu Páně / ustanowiti a wyda-
ti / aby ge tať ana ten spuosob sformowali a řýdili / aby Božýmu Zá-
konu a geho Swatým přikázaným w ničemž protivná a odporná
nebyla. **Druhě / Že Spráwcowé nic gineho býti nemagý / nežli**

Wrchnost
má přestup-
nýky práwa
trestati.

žiwým hlasem téhož Božského Zákona. Nebo ačkoli swětlo rozus-
mu přirozeného w srdcích lidstých swýtý / a poněkud samo od sebe
lidi tomu wywčuge / co činiti / a čeho zanechati magý / a že powin-
ni gsau Přikázaný a Zákon Božý zachowáwati a plniti : wssať nic
méně musý Wrchnost swými obzwláštňimi rozkazy a swým hlasem /
Lidem to připomýnati / a k tomu ge zbuzowati. **Třetý / Že pať**

Práwo bez
Execucý nic
newážý.

Lidé newssyčni se dagý Práwy spravowati / ale některý tať gsau
nestydatý a nezbedný / že včeni Zákona a chwalitebná Práwa lehkos-
myslně potupugý / a neposlussně y vrputně na odpor se gim stawěs-
gý : Za tau přičinau poručil a přikázal Buh Wrchnosti takowě
přestupnýky Zákona a Práwa přísně pokutowati a trestati. A

yakž koli sám Buh tresce takowě přestupnýky / yako Wraždělnýky /
Cyzoložnýky / Tyranny a gim podobné / wssať obyčegně vžýwá k
tomu Wrchnostý yako prostředkúw / skrze něž takowě pomsty a pos-
kuty swé wyřizuge a wykonáwá. Tak ztrestal Buh hanebný a
nestaudný žiwot y gine neschetnosti Antoniovy / ale skrze Cýsaře
Augusta. A k čemuby prosým byla Wrchnost : coby byli Saus-

dowé a Práwa bez trestám a pokuty / než toliko pauhý a prostý zwuť :
Protož od mnohých schwaluge se propowědění Eschinowo / kterěz
Demosthenes w gedné Oracy swé přiwozuge těmito slowy :

Nihil valere ciuitatem, quæ neruos non habet aduersus facinoro-
sos. Tak napsal y Pomponius in lib. 2. de origine iuris : Quòd
parum valeat in ciuitate esse iura, nisi sint, qui ea mandent execu-
tioni. **To gest : Za nic nestogý to Město / kterěz nemá mocy**

strestati zlocince. Item. Malau platnost nesau Práwa a nařizený
w městě

w městě/ nenúli žádného / kdožby ge skutečně w Reflexy přivozowal. Za tau příčinou wymyšleny gsú wsseliyafé rozličné žaloby/wedle powahy a způsobu každého prowinění. Kdež toho possetřiti slusný/ že žaloby yafé utrpné tak městské / negsau posledný díl práwa / pro kteréžto také obzwláštěnē Wrchnost nařúzena / a lidškému pokolení od Boha dána gest. A Wrchnosti y Spráwcowé netoliko proto slowau Custodes legum, to gest/ Strážcowé a opatrownícy Práva/že všechny Práw w Librářích a Knihách chowagú a ostrúhagú: ale mnohem wíce/že přestupníky práwa a zločince příšnými pokutami trestcy/ aby tudy myslí a sedce lidská k etnosti a dobrým skutkuom pohnuta a wzbuzena/a od hanebných neschetností odwedena a odstrassena byla. Ideo Plato vult, Eos, qui seruandis legibus praefecti sunt, incorruptissimos esse. Protož tomu chtěl mudřec Plato, aby ti kteříž nad práwy a řády/ yako Wrchnosti/ ustanoweni gsau/ newinní/ neporušeni / a bez wsseliyafé aubony byli. A protož dobrý Knúže a Pán nemá žádného příšněgi a twrděgi trestati / yako ty kteříž ustanoweni gsauce nad Práwy a řády/ vpřímne a wérné powolaní swého newykonawagú.

Wrchnosti
strážcowé
práva.

Magú býti
bez aubony.

A Má pak wrchní Pán aneb Knúže / sám prwní a neypřednější býti obránce a ochránce práwa/a toho wssého s neywětšy pilností se wystřúhati / aby sám dobrých práw zle nezúwal a nepotrhowal/ tak aby o něm slusně mluwiti se nemohlo/ Summum ius, summa iniuria. To gest/ Neywyšší Práwo/ neywětší neprawost a křiwda. Ale má gedenkaždý Pán/ Knúže/ Spráwce a ustanowitel práwa/toho celého vmyslu býti/a na to se rozpomúnati/ což onen Charondas Tyrius učinil. Ten měststiany své/ kteříž až do prolití krwe mezy sebou se bau řili a roztržití byli / zase w mír a pokoj gedny s druhými wwedl. Wssak aby se na potomný čas nic k tomu podobného nezbehlo/a takowého nebezpečnstwú wwarowati se mohlo/ wydal a nařúdil za práwo pro obecné dobré/ kteréžby wssyckni měststiane/ žádného owssem newymúnugú/ zachowáwali a drželi. Totižto: Kdožbykoli do shromáždění aneb do Rady obecné s braní a s kordem přissel/ ten každý aby y hned bez mílosti na hrdle trestán a zamordowan byl. A přihodilo se po nedlaubém času/ že týž gmenowaný Charondas byw přes pole/ rozkázal swolati měststiany / za příčinou některých duoležitých potřeb/ a šel mezy ně/ mage připásaný meč w boku / tak yafé s pole a cesty do města přissel. Když pak geden z spoluměststianow/ stoge neyblíže wedlé něho/ powědel k němu: Ty gsý takowé práwo wydal/ aby žádný sem do Rady s kordem nechodil/a teď sám práwa swého nadržis? Odpowědel Charondas: Poněwadž gsem ya sám své wlastní Práwo přestaupil a zlehčil / chey ge také sám swau wlastní krwú zase vpewniti a šwediti. A po té wytahw meč swúg/ nalehl naň/a sameho se-

A ostrúhati
práva.

Příklad na
Charonda-
wi.

Zrcadlo do
brého sprá-
wce.

be probodl. Mohl owssem tento dobrý Muž tím se wymluwiti / že gest přes pole byl a s cesty přissel / že toho z žádné drzosti a wssetečnosti / ani z potupy práwa nevčinil / a že tím nic zlého nemýnil : Ale wssak takowau měl do sebe vpřijmnost a sšlechtnost / že toho trpěti nemohl / aby ho kdo pomlauwati a o něm připomýnati měl / že kterěz práwo wydal / toho sám nezdržel. Rozuměl tomu bezpochyby wyborně / že jakož Wrchnost nad lidem obecny m panuge a wládne / tak že panugú a wládnau nad wrchnostú Práwa. A Cicero welmi pěkně napsal : Magistratum legem esse loquentem : Legem autem mutum Magistratum. To gest : že Wrchnost gest práwo mluwicy : Ale práwo gest nemá Wrchnost.

Práwo panuge nad wrchnostú.

Wrchnost muože swá obzwlástenj práwa wydati.

Čtvrté / Magú také Spráwcowé wědět / že ačkoliw powinní gsau a dlužní Desatero přikázanj Božské za nejwyššj / neypředněgšj a nejwyborněgšj práwo držeti a mítí (jakož pak samo w sobě tak gest / a žádný člověk w prawdě / nechť gest jakkoli rozumný a maudrý / nemuože lepššých práw wymysliti / nad ta / kteráž gest sám Buh přstem swým napsal / a w nich wložal tu obogú wěc / kterábychom se y ku Panu Bohu swému / y k lidem jakožto k swým bližným chowati měli) Wssak proto z mocy sobě od Boha poručené mohau a magú gina také práwa swým poddaným ustanowiti a naříditi / kterážby práwu Božskému a desýti geho přikázanjm odporná nebyla / ale toliko gewykládala a wyswětlowala. Ku příkladu : Když Buh dí / Nevcinýš krádeže : dáwa na rozum / že negsaw wssěcky wěcy w Swěte owssem wesiněs obecně / ale že wladářstwú a wlastnosti gměnj a držejnj statkuow aneb zbožj rozdiľná gsau / a kdožby se pokušsel druhému geho wlastnj statek odcyzyti a sobě přiwlastniti / ten takowý že se krádeže dopaušstú. A poněwadž w Dekalogu Swatém toliko wúbec zmýnka se dege o wlastnosti statkuow / a wssak mnohé cesty a prostředkowé práwa gsau / gýmiž Lidé k takowé wlastnosti a wladářstwú přicházegú / a gi dosahugú : Z té přičiny potřebú bylo Wrchnostem / a tēm genž Práwa spisowali / aby o těch wěcech rozdiľně a obzwlásteně spráwu vcinili / a to wyswětlili / která a kudy gedenkaždy Statek swuog sobě wlastnj vciniti muože. Pročez wymysleni Trhowé pč gsau rozličnj Contractus a Trhowé / jako kaupé / prodag / siněna / wymysleni a ginú k tēm podobnj. Podlé toho také weyslowně se oznamuge / která Contractus moc magú / a která nemagú. Jako kdybych w někoho nechal základu na ten spůsob / gestližebych takowého základu na určitý čas a den zase newyplatil / aby se w wěřitele prostal a za ním zuostal / takowý Contractus nemá swé mocy / ale zamýta se w práwúch jako nepořádný. C. de pactis pignorum & lege commissoria.

Wýklad výpřikázanj.

Trhowé pčwymysleni.

Z toho ze wssěho patrně gest / že Wrchnosti a Spráwcowé powinni gsau Města a Země dobrými a wžitečnými Právy náležitě opatro-

opatrowati / wssať aby ta Práva / yaťz giťz negednan oznámeno / Žá-
 komu a Příkázaným Božským na odpor nebyla / ale s nimi se srowná-
 wala. Žase proti tomu / poddaný magů týmž Práwuom poddání
 býti / a ge s pilností zachowáwati. Yaťz o tom Empedocles Agri-
 gentinus dobře powěděl / že měšťianuom tať dobře náležů Bogowati
 pro obhágený Práw / yaťo Ždů městských. Ciues non minus oport-
 tere pugnare pro legibus, quàm pro mœnibus. Proto že žádné
 město bez Práva zrušiti ani zachowáno býti nemuože / bez zdů a pew-
 nostů muože.

Co se pať nařúzenů a ustanowenů Práw dotýče / o tom Eras-
 mus welmí pěkné a užitečné naučenů dáwa / kdez takto dŕ: In conden-
 dis Legibus illud inprimis cauendum, ne quid oleat fisci lucrum: nec
 ad priuatam procerum commoditatem, sed ad publicam utilitatem
 referantur omnia. Alioqui ne lex quidem erit, ni iusta, ni æqua, ni
 publicis commodis consulens. To gest: Při nařúzenů a usta-
 nowenů Práva / toho s pilností a předkem wystřúhati se slusť / aby
 se k wlastnůmu užitku některých předněgšých obywatelů newztaho-
 walo / a Komorau Knůžetcy nezapáchalo / ale aby k obecnému dobrému
 wšech měšťianuow a stawů směřowalo. Nebo ani práwo prá-
 wem býti nemuože / nenůli sprawedliwé / nenůli rowné / nenůli obecné-
 ho dobrého wyhledáwagůcy. A při tom y toho powážiti slusť / že
 některá Práva srownáwagůcy se s Desaterým příkázaným Božým /
 nemohau se nelýbiti Bohu / ale že on ge sobě oblibuge. Yaťz pať sám
 on nad tím místrem gest / a za tau přůčinau tať to nařúdil / aby se lidé
 spolčowati / a w té společnosti gedni s druhými gednati a handlowati
 mohli. A nemagů lidé tať o tom smysliti / yaťoby se to manů a ná-
 hodau stalo / ale že ta konečná wůle Božů gest / když my po dobrém řá-
 du a práwůch stogůme a ge zachowáwáme / tať aby ti lidé škroceni a
 yaťo w vzdu pogati byli / kterůž milostné towaryšstwo a společenstwů
 lidské zrušiti a roztrhnati vsylgů.

Mohloby se tuto mnoho přůkladů přednesti těch měst / kteráž
 škrze dobré řády a práwa / w welikau moc zrostla a w bohatstwů se roz-
 mohla. Ale poněwadž by ta wěc škůro celé obzwláštnej Knihy potřebo-
 wati chtěla / anobř / yaťz se obáwa / nemohloby to wšse s dostatkem w
 gednu Knihu pogato a zawřůno býti: Protož yať tuto kratičce toliko
 na některé obce a města / yaťz řůkagů / prstem wkaži / w kterěz se netoli-
 ko Cžtenář co w Zrcadlo nahlédnauti / ale y Spráwcowé gich násle-
 dowati mocy Budau / aby swá a sobě k spráwě swěřená a poručená mě-
 sta / týmž spuosobem / dobrými / počestnými / sprawedliwými a maud-
 rými práwy opatřiti / a nad nimi opravdowé ruku držeti hleděli.
 Mezy gůnými pať mnohými přednů chwálu od Starých magů / w
 Zemůch Řžeckých Lacedemonstů a Athenienstů / a we Wlassých

Měšťianě
 magů býti
 Práwuom
 poddání.

Práwo má
 směřowati
 k obecnému
 užitku.

Bůh y lidé
 šků práwo
 oblibuge.

Města
 chwaliteba
 nými Prá-
 wy opatře-
 na.

W Athe-
nách mno-
lehkomysl-
nosti/a proč

Mocni prá-
vo protchu-
gů/co brau-
cy pavučí-
ny.

Křijmané
přísně nad
právy rukou
drželi.

Města Křij-
má.

Křijmané. Ačkoliw Xenophon weliký rozdíj činů mezy téma oběma
Křeckýma městy / a Lacedemonským daleko wětššy chwalu dáwa / než
Athenienským. Jakož pak nemuože se ginať řícy / než že w Athenách
mnohém wíce nacházelo se neřadůw a lehkomyšlnosti při měšťiánech /
než v Lacedemonských. A protož také w Athenách mnoho zlých / ne-
wážných a lehkých lidí k správě obecné se připaušstělo. Aniž to ginač
gůti může / kdež žádné přísnosti není / a zlíw neschetný lidé wedlé prá-
wa se netrestcy. Pročež y Plato powědel / že cožkoli dobrých lidí gě w
Athenách / ti wššyckni musgů sami z sebe a od sebe dobrů býti / poně-
wadž se žádný přísností práwa k ctnosti a schetnosti nepřidržuge / a-
le gedentkaždy žiw gest podle své lůbosti a wůle. Někteřeho času na-
wrátil se geden Spartánský z Athen zase domůw / a otázan gsa od gi-
ného / jakby mu se Athenienských lůbili? Odpowědel že mu se we wššem
dobře lůbů / a že gsau wššyckni chwály hodni. Čemuž když se drubý
narámně diwů / a ptal se na příčinu takowé odpowědi / řekl mu dale o-
nen: Ta gest (prý) toho příčina / že w Athenách ničehož za hanbu a
hřůch nedržů / aniž komu w čem za zlé magů. A bezpochyby žeť gsau
někteřij možněgššy a mocněgššy měšťiáne působili a činili což sami chtě-
li. Jakož pak y podnes takowů Jankové / žádného práwa ani zápo-
wědi sobě nic newažů / ale vsylgů mocy protchnauti wššeliký dobrý
řad / anobřž y Práwa / aby swů kralku provedli. O čemž y Anachar-
fis Scytha welmi maudře powědel: Leges araneorum telis esse similes,
in quibus infirmiora animalia hærerent, valentiora perumperent.
Ita Leges, humiles ac tenues constringunt, à potentibus impunè vio-
lantur. To gest: Práwa gsau rowně jako pawučina. Nebo jako w
pawučině malé musky wážnau / ale welicy braucey snadno ge prorazý
a vletij: Tak y práwa wůžů toliko chudé a chatrné lidi / ale mocni a
bohatij swobodně ge ruffý. Stobæus to propowědenij připisuge Zaleu-
kowi / kterýž práwa Lokrenským wydal / a takto powědel: Leges ara-
nearum telis similes esse. Nam si musca aut culex inciderit, retinetur:
si verò vespa aut apes, disrupta tela auolant. Ita se res habet etiam in
legibus. Ale v Lacedemonských wššeko přísněgi a opravdowěgi se
dalo / jako y v Křijmanůw / kdežto zřůdka takowých welikých a bla-
watých Jankůw vřanowali. Jakož o tom swrchu na dũle zmůjntka v-
činěna. Za nassých časow a w Křijššy gest také nemálo čistých měst /
kterážto dobrými a sprawedliwými Právy wyborně opatřena a obra-
žena gsů / jako Strasburg / Basilea / Augssburg / Normberg / Worms
Lipsko / Wittenberg / Magdeburg / Luneburg / Brema / Brunsswig /
Wratislaw / a některá wíce města Saska / kteráž se také za tau příči-
nau welice zmohla a zbohatla. O nichž není potřebij mnoho psati /
ale dosti gest gednim slowem zmůjntku učiniti. Nebo w takowé gsau
nynij poctiwošti a slawě / že se obáwám / aby psanijm mým a chwálan-
mau

za to mám / že takowij lidé nemnoho dobrého w obcy spůsobij / a málo
vžitku přivedau / kteříž tak daleko nepřišli / a tolik rozumu nemagij /
aby wěděli a uměli své věci dobře zříditi a spraviti.

¶ Zwlastě pak byloby potřebij / poněwadž na mnoha místech **Rodičowé**
Rodičowé tak gsau nedbanliwij a nepilnij zwedenij swých dětí / aby **zanedbáwa**
se něčemu z mládí učili / z čehožby se potom poctiwé žiwiti mohli / **gij swých sy-**
ale gestli že gsau geden Roč aneb dvě léte do Školy chodili / a čij **nuow.**
sti y psati se naučili / potom gich nechagij taulati / procházeti a pro-
gijžděti se po městě pod pěkným Pyrem a s dlouhým Kapřem / ya-
ko mladých Grabátek aneb Panuow / až se y oženij. A jakžkoliw
gim Statku / peněz a welikého zbožij po sobě zanechagij / wšak ani to
dlauho trwati nemuože / když se nic nepřidéláwá / ale naposledy přichá-
zegij na mizynu a na žebrotu / opustij manželku y děti / a běžij přeč.
Byloby (řku) potřebij / aby y k tomu Wrchnost pilně dohljždala / a
rodice přísně přidržela / aby své děti a zwlastě syny / kteříž po nich
gméno y statek děditi magij / tak chowali a wedli / aby časem swým neto-
liko sobě ale y obcy a vlasti ku poctiwosti a pochwale žiwiti býti mohli.

¶ Tutoby potřebij bylo napomenauti Wrchnosti o zlořečených **Židé nema-**
židech / aby gich na swých Knížetstwijch / Panstwijch a w městech ne- **gij mezy kře-**
přechowáwali ani netrpěli / aneb při neymenšším tak wysoce gich sobě **stiany trpí-**
newážili / a tak weliké swobody a zwile nepropugčowali a nedopausstě **ni býti.**
li. Ale poněwadž widjím / že swět tento w lašomstwij a wyhledáwa-
nij vlastního osobního zysku wšecken pohřjžen gest / a že žádná nas-
pomenutij yakoli věcných a slawných mužnow / kteříž twrdě proti
židům a gijch neshlechtnostem psali / nic spuosobiti nemohau / a žádné
platnosti nenesau / nepokusjím o nich tuto mnoho psati / abych za pří-
činau gegich daremně práce nemařil. Kterěž gsau Wrchnosti pobož-
né a křestianské / a mnoho sobě wážij slowa Božjho / a cti syna ge^o mí- **Židé vhlaw**
lého Pána Gezu Krysta / gehožto židé gsau vhlawnij a neyhorššij ne- **nij nepřáte-**
přátele / a gemu yakž neywjce a neypotupněgi mohau rauhagij se a zlo- **lé Krysta.**
řečij : ti dobře budau se wěděti yak k takowým potupnikům / zlolegcům
a hancům spasitele gegich zachowati. Kterýmž pak wždy tak mnoho
na těch hanebných a zlořečených židech záležij / že pro ně nedbagij ani na
slowo Božj / ani na čest geho mílého syna / ani na obecný prospěch a
vžitk swých poddaných / ani na vlastní spasenij své / pro neyaky cha-
terný zysček aneb něco gineho : Ti mohau také předse to činiti / a ži-
duom třebas až do Saudného dne předního místa přjiti / ge w po-
ctiwosti mjeti / a třebas za pauhau Swátost ge držeti a ctjti.

Wšak proto slýchal gsem někdy / že mnozy a w rozumu gisté nezpoz- **Kdo židy ctj**
dílij lidé / za to měli a tak smeyšleli / že ti gestto tak mnoho o židech **málo drží o**
drží / málo sobě wážiti musgij swého náboženstwij / a že Pána Kry- **Kry-**
sta / gemuž se židé hanebně a potupně rauhagij / nemusgij mjeti za **Krystu.**

Kdo Pánu
swému pře-
ge/ nenáwi-
dí gebo ne-
přátel.

Židé wšeho
zlé° půwod.

Prawy Kře-
stian řídky.

swého Spasitele/ ale tegně a pořautně býti gebo nepřátele. Kowně
yako ti/ kterých časem nepřáteley Pána swého přechowawagů/ w pocti-
wosti magů a sředrugů/ za ty slusně gmůni a držáni býwagů / že Pá-
nu swému nemnoho dobrého přegů/ ale tegně a nepřátelecky o něm vřlá-
dagů a gemu se proti wů / poněwadž to nawzdory gemu činiti smegů.
Gesstoby toho gisté nečinili/ kdyby Pánu swému dobrého přáli/ nybrž
wíce na toby myslili / kterakby nepřátele Pána gegich za swémyslnoš-
a spauru swau hodně záplaty a mzdy došli. Ale buď yať buď/ wždy
to giž negednau skuseno gest/ že gsau židé malo co dobré° w Křestian-
stwu spůsobili / ale proti tomu mnoho zlého a škodného nasřogiti v-
měli. Pro kterau pať přičinu nynů na některých místech mnozy tať
tuzenad nimi ruku drži/ byloby se owšsem čemu podiwiti/ kdyby to zge-
wné a patrné nebylo/ že některů pro wlastnů zysť a vžitěť/ wšecto buď
yakkoli nekřestiansťe a neslusně/ včiniti smegů. Ginů chtěgů chwálení
býti/ když co dobrého včini/ giné hanegů a žadného neshanugů/ aniž
na to co dbagů/ kde gegich duše a swědomů zůstane/ aby se opravdo-
wé chlubiti mohli tim slowem : Semper contrarius esto. To gě : Buď
wždycky wšechněm odporů. Z čehož wyborně poznati se může/ yať
z řídka nalezen býti může prawy Křestian/ a že owšsem snadno gě o tō
pěkně mluwiti/ ale nesnadno toho skutkem a prawdau dořazati.

**Že dobrů/ zachowalů/ ctnů a sle-
chetnů/ a ne zlopowěstnů a lehčů lidé do Rady obij-
rání/ a na Auřady řazení býti magů.**

Kapitola Pátá.

Dnewadž každému Městu welmi
mnoho záležů na těch osobách / od kterýchž
řizeno a spravowano býti má/ protož sewššy
bedliwostů a pilnostů o to pečowati / a to o-
patrowati slusť/ aby Auřad a Rada w mě-
stech každého času/ dobrými/ zachowalými/
hodnými/ maudrymi/ ctnými a rozššastny-
mi lidmi osazena byla. Obzwláštne pať ta-
řowů lidé k tomu woleni a obijrání býti magů / kterýchžby nebyli zlopo-
wěstnů a podeřřelů/ a kterýchžby zlého a neřadného žiwota newedli. Nes-
bo dobře Pythagoras powědel : Ciuitatem optimam esse, quae viros
bonos habet. To gest : že to neylepššy a neywyborněgi sprawené a
nařůzené Město gest/ w němž dobrů lidé a měšštiane bydlegů/ a wššy-
cťni spo-

Dobrů lidé
řlenot mě-
sta.

Si lanius pistor, caupo, danistáq; regnat,
 Quæ miseris illa ciuibus vrbe salus?
 Tam felix horum Respublica crescat oportet,
 Quale quod esuriens curat ouile lopus.

Odkud dra-
 hory w mē-
 stech.

To gest :

Kdež Purgmistr wjno a piwo dáwá/
 Kadnĭ Pán po wĭli maso prodáwá/
 Pekař sobě sám yařz chce chleš wářzĭ/
 Tut se chudĭně wssecky wěcy drařzĭ.
 Co hádáš/ kterak se weđe w té Obcy?
 Yařoby wlkĭ poručil strařz Owcy.

Nebo powěz mi prosým tebe/ co gest w městě/ Bez čehořby tak lidé byti nemohli/ yařo gest Chleš/piwo a maso: Tomu pař třemu ceny we-
 dlé běhu a hognosti každého roku buďto přískatuge aneb spada/ a po-
 dlé toho musy šacowáno/ sazeno/ zweyřřeno/ zmenřřeno/ kupowáno a
 prodáwáno byti? Kdyř se tedy časem tressĭ nedostatek těch wěcy mě-
 řtu potřebných / a rada o to držána byti má / kterakby se opatřiti a w
 řád wwesti měly/ ti Páni kterĭř w tom obchody a řivnosti swě weđau/
 ačkoli šnad na oko a poněkud swěho wřtaupĭ / wřřak proto welmi ne-
 řnadně a těžce takowě gednánĭ gde/ dřĭwe než se dotčený nedostatek k
 náprawě přiwede. Nebo ginĭ spolu Kadnĭ na dřle gich wřřanowati
 a wřřetřiti musgĭ / nesměgĭce weđle powinnostĭ swých na dobrý řád
 nastaupiti/ pro gegich moc a podřřatu/ a že gřau šnad v weliké wařno-
 řti. Ginĭ pař gřau s nimi přateľřwĭm a řřwagrowřřwĭm řřřřněnĭ.
 A tak obogĭ toho hledĭ/ aby gich na sebe nerozhněwali. Interim pa-
 titur iustus. Za tim byne šprawedliwĭ/ a chudĭna musy tu swých wla-
 řuow/ swěho potu y řrwe netoliko nastawiti/ ale y nechati. Čžehoř se w
 prawdě w chwalitebně zřřzených městech / a kdeř se dobrý řád a Regi-
 ment drřĭ/ yařo w Lipsřte a na giných mnohých mĭřtech neděge a ne-
 řpĭ. Wřbrř to se s obzwlářřtnĭm ředliwĭm pozorem opatřuge / aby
 takowĭ lidé do Rady sazeni/ a k přednĭm Auřaduom městřřym přĭ-
 pařřřtnĭ nebywali.

Chleš/ pi-
 wo a maso
 neypotřeb-
 něřřĭ w mě-
 řte.

Křemeřřnĭ
 cy neradi řáo-
 du obwřřas-
 gĭ.

A Přes to zachowáwá se w některých obcech y ten zly a řřřodliwĭ
 obyřeg/ že k Šprawě a Auřadĭm města toliko Synowě městřřtĭ/ a tu
 zrodilĭ/ prawo magĭ a powolani bywagĭ. Gině pař přĭchořy/ a kte-
 řĭř od ginud přĭřředřře tu se osadili/ pomĭgegĭ/ w potupě magĭ/ a gin
 k Šprawě niřřadnĭm řřuowobem přĭřtaupiti nedopauřřřegĭ / By pař ti
 negednau/ yařz se tressřuge/ daleko hodněřřřĭ/ řřřřobněřřřĭ a wřřitečněř
 řřĭ k tomu se nacházeli/ než domácĭ. Geřřto neywĭce k tomu se proble-
 řati má a toho řřřřřiti/ hodĭli se tento aneb onen k Auřadu / a gestli k
 tomu řřřřobnĭ/ čili nenĭ. Takř gřau někdy Athenienřřtĭ činĭwali / že
 přĭchořy a od ginud rodilé obywatele a městřřiany / netoliko k Špra-
 wě obce swě přĭpařřřřřili/ ale y za neywřřřřĭ a řeytmany řasu wálky ge
 wolĭwá

Od ginud
 rodilĭ magĭ
 li se k Špra-
 wě přĭpařř-
 řřřřti.

Přĭklad
 Athenian-
 řřřř.

Lidé samau
štedroštj
Boha nášle
dugj.

Swěta neybohatššy zdali/ proti Bohu nuznj gšau a chudj. A protož
šusně za tu toliko samu ctnošt Boha kupugeme/ poněwadž tau samau
ctnoštj Boha opravdowé následugeme. Žádný maudry/ ani šlyny/
ani zdrželiwy a štrjdmj/ nechluš se tím žeby následowal Boha: nebo
ty ctnoštj/ štjnowé toliko gšau Božšých ctnoštj. Samy toliko ten/
gešto štedry gest k chudym/ dokonale Boha následuge. (Yako Pytha
goras ptagjčymu se/ Czjmbj lidé podobnj byli Bohu/ odpowědel:
Si veritatem amplectantur, & cunctis benefaciant. To gē: Když
(pry) prawdu oblibowati a každe^v dobře činiti šudau. *Alian. lib. 12.*)

Nepřjtel
člowěka
hřjch.

Gedna a taž w dáwanj štedrošt gest Boha y člowěka. O yak přená-
ramně ššiasťny gest ten kupec / kterjž za malé a škrowné penjze wykup
puge se od nepřatel/ to gest od hřjchjw a nešlechetnoštj/ a kupuge so-
bé netoliko lidi/ ale y Boha. Nikdá ten člowěk chudym byti nemjže/ kte-
ryž na Boha y na lidi bohaty gest / a w welikém bohatštwj často roz-
wažuge/ co gest chudym byti. Nikdá nebude nuzkym/ kdož postawen
gšau na neywyššym štupni/ miłosťiwé spatřuge wěcy nuzké. Nic lep-
ššyho včiniti nemjže člowěk nuzkym/ yako když ponjženě nahoru wštu-
puge. Nic wětššyho nevčinj člowěk weliky/ yako když šlawně dolow
ššstupuge/ zč.

Pokladnice
obecné a
ššpitálowé.

A protož šusně ššwalugj se ty obce a města / kdežto načjzeny
gšau obecné pokladnice při Kosteljch y ginde / do nichž lidé Almužny
kladau/ k wychowanj a opatrowanj nuznjch/ a k tomu magj wysta-
wené ššpitály / opatřené duochody a wššelikými potřebami / pro lidi
chudé a nešstatečné. Oděudž sobě ginj wššyckni křestiane přjklad wzy-
ti mohau/ aby y w sebe a w šwých obcech takowý pěkný křestianský řád
ššpůsobili a wštanowili. Zwlašťte pak Wrchnoštj a Šprawcowé k to-
wěšti powinni gšau/ aby se tak štalo / a na těch mjštech kdež ten řád gjž
pweden / k tomu dohlědati magj / aby zachowan byl/ a aby

ho bezbožnj/ laťomj a leniwj lidé / zase
nezruššyli a nezkažyli.

**O Ššatštwu / Že Wrchnoštj a
Šprawcowé Poddanym a Měšštianym šwjm / takowé
nádhernoštj/ zbytečnoštj a nákladné peychy w oděwu a ššatech / yakež
wynj téměř wššyckni wesněs požjwagj/ a w nj se honoš / do-
pašššeti nemagj. A yake ta wěc Měšštuom a
Obcem šškody přinaššy.**

Kapitola Desáta.

Na oko

Dl oko se spatruje / a tak gest wšsecněm
 wědomé / že průvodu žádného nepotřebuje /
 ěterať tohoto věku našeho zbytečná peycha a
 nákladná nádhernost w šstatech a oděwu mezy
 lidmi tak se rozmohla / že newím aby ědy od
 počátku Swěta tak wysoko wystaupiti a tak
 weliká býti měla / yaťo nynů gest. Což se y z
 tohoto dobře poznati může: nebo mnozy lidé
 štrze to w takowau chudobu a nemožnost přišli / že se giž téměř ani ži
 witi wíce nemohau. A gest w pravdě s newětšým podiweným /
 že ti lidé tak gsau nesmyslný a slepý / ačoliw tomu dobře rozumějí / že
 štrze takowé nemůrné autraty a zbytečné náklady / na swých žiwno
 ťech weliké škody a vgmny nesau / wšsať proto přestati té pychy nechťe
 gů / ale raděgi wolů sobě snů na mizynu a zkázu přigůti. Anž se taťo
 wů hnauti a odwesti od toho dadů počestnými a chwalitebnými přij
 klady některých Knížetstwů a Měst / a zvláště potřebným a slawný
 nařizením Starůw Swatě Ržysse národu Německého / w němžto
 welmi pěkně ustanoweno a wyměřeno gt / a poddaným lidem w mur
 nosti vřazáno / ěteraťby se w štatstwau a oděwu chowati měli / a coby
 gednomu každému / wedlé powahy / řádu a stawu geho / naležitě dopu
 štěno aneb zapowědůno bylo. Ale na to wšse lidé málo aneb zhola nic
 nedbagů. Ačoliw pať netolik o za starodáwna / ale gestě y za pamě
 ti lidské / ten spůsob zachowáwal se w oděwu a šstatech / že lidé gedni od
 druhých rozeznáni býti mohli / ědoby duchowný byl aneb swětšký / v
 čený aneb newčený. Anobř y mezy včenými spatřowal se rozděl / ědo
 z nich yaťého Tytule vžiwal : Wšsať giž to wšsecně / proti nařizené
 Refformacy y w Akademůch y ginde wšsudy / pomůgů se a zanedbá
 wá / tak že škůro žádný po šstatech wěděti nemůže / ědo gt Doktor / ědo
 Ržemeslnůk / ědo Senátor / a ědo Zeman. Wybrž negednau se přihá
 zy / že měšstěním aneb Ržemeslnůk wíce naložiti smů na štaty / než mno
 hý Pán aneb Zeman / z čehož častokráte mezy nimi nemalé newole / zá
 štů a různice powstáwagů.

Nařizení
Ržyské.

Kozdůlnost
w šstatech bý
ti má.

A Obzvláště pať což se ženského pohlawů / a pyšných nádherných
 Panů dotýče / tuť není a býti nechce žádné mřnosti ani konce ná
 kladům. Nebo yaťž onen powěděl: *Fœmina animal est natura super
 bum.* Žena od přirozenů gest zwůřátko nádherné a pyšné. Tyť mu
 segů mřiti tak mnoho zlata / tak mnoho štrůbra / tak mnoho Perel / tak
 mnoho řetězůw / prstenůw / zlatých čepcuow a karkulů / naposledy tak
 mnoho hedwábnych sukňů a mantlůkůw / ať giné bláznowstwů mlče
 nům pomřu / že toho časem wnesti na sobě nemohau / a někdy sukňě ges
 gich tak mnoho krásných prýmůw magů / že na ně wětšý náklad gde / a
 wíce stogů než sama sukňě / a tak na gedent každý štat gegich dwogná
 ťy iů

Nemůrná
pycha žens
ká.

sobnů

sobnů náklad gůti musy. Někteří Panj y zlatem také Sukně své přemowati dáwagů/nepowažugůce toho/že takowá pýcha a škwošnost/ponewadž negsau z rodu Drozených a slawných/na gegich staw a řád nenalezů/ani gich nectů. Gestoby slusněgi měli se rozimeyssleri na to/což Pinitianus napsal :

Vile quid exornas nitido tam corpus amictu,
Quod cras fortè auidis vermibus elus erit ?

Smet nás
od pýchy od
wodů.

To gest: Proč tak krásně tělo své ozdobuges /
Mnohých nákladuow na to potřebuges ?
A ty snad zýtra o této době/
Čerwům za pokrm budeš / lehna w hrobě.
Chraň před horkem a zymau svého těla/
Neš Bůh pýchy nenáwidů docela.

Tuž nic za
powědi ne
platů.

Gíž pak k tomu přišlo / že čím wíce Wrchnost zapowůdá lidem takowau nádhernau škwošnost a pýchu/tím oni wíce na ní wynakládagů/ a žádostiwěgi po nů dychtů. Aníž co platné a prospěšné gest/že Kazatelé a Kněží/na Kazatelnících na ni zehřů / nařůkagů a kážů : Ale předsě ona pruochoď swuog můti musy / proti Božůmu přikázanů y zapowědi Wrchnosti/ tak aby lidé rozkošniů a wysokomyslnů mohli své hrdosti a pýše dosti včiniti a gi naplniti. Nebo kdož neywíce na Sfaty wynaložiti muože / tak žeby se několikráte za den w giné a giné sfaty přewlécy mohl/ toho magů za neylepššyho a neywzáctněgššyho.

Proteus mě
nil se w roz
ličné sfor
my.

Mně pak zdagů se takowů lidé podobnů býti ono Proteowi/ o němž napsal Poěta Virgilius, že gest se w rozmanité spůsoby a sformy rozličných zwiřat proměnití uměl. Nebo gednať byl Lwem/gednať wlkem/gednať swinů / a tak dále. Napodobně činů y ti škwošniů a pyšniů lidé/ když gednať černé / gednať bůlé / gednať zase zelené/ žluté/ modré aneb giné barwy sfaty na se berau/ a vřážuce se w nich spupně (co Páw když swůg pěkný wocas rozkládá) k diwadlu giným lidem/ brzo ge z sebe zase složů/ a do trubly aneb do Almarty zawrau/ krmůce gimi mo-

Potřebných
wěcý nedba
me/ na bez
potřebné na
řládáme.

le/ aby hladem nezemřeli. A wssak negeden z takowých lidí dobřeby potřebowal těch peněz / kterěz daremně na sfaty naložil / k giným platněgššým a vžitčněgššým wěcem / yako aby dluhy své zaplatil / a wěc řitelům swým práw byl/ aby se s manželkau a důtkami swými poctiwě žiwil/ aby wrchnosti gegů naležitě poplatky/ daně a berné wyplňowal/ a k opatřenů Cyrkwe/ Kostelůw a škol z statku svého pomahal. Ale pohřůchu když co toho dáti magů/ zdá se gim wssacko těžké/ přůjlišné a nemožné. Na pýchu a daremnice naložiti/ nic gim mnoho nenů/na-

Ta pýcha y
chudé lidi
posedla.

gde se y tu/ kdež se na potřebné wěcy nagůti nemohlo. Ano čemuž se mnohem wíce podiwiti slusy/ řůdko nynů tak chudau a chatrnů sedlškau dēwku vhlēdās/ kterážby na Sfatech swých něco od Aramitu a

bedwā

hedwábůj nemĕla. Z čehož pocházůy to / že mnohá ůlaužůjĕ v lůdůj drah-
nĕ let / nic ůobĕ nezachowá / odkudžby potom časem ůwům žůwnůůtĕku a
neš hospodářůtwjĕko nĕyafĕ začůtůi mohla. Ale musůy taĕ s prázdnůma
rukama / od dluhů / wůůaf wůĕrůlů gůj ĕdo co / začátek žůwnoůůtůi ůwĕ wůzů-
tůi / s weliků ůtaroůůtůj a pĕĕůj / a wždyĕky w chudobĕ / bůjĕ a nauzů / co w
ĕwůjtůj / zůůůawati a wĕzeti. Malo nĕkterĕ wůmůnůjĕ / gimž pĕdůiwĕ
ůůĕůtůj na nohy pomáhá / a Pán Bůoh obzwláůůtnům požehnanům
ůwům žehná.

A Co paĕ náůůy milůj Regentowĕ a Spráwcowĕ w mĕůůtech / kte- Wchnoůů
růmž taĕowĕ nespůůůoby a neřády pĕtrchowati naležůj (co řĕku) ĕ tomu toho nedbá
řůjĕgůj / a yaĕ powinnosť ůwau wůkonáwagůj? Gůau taĕ ĕiůtůj a obec- zastawiti.
nĕho dobrĕho pilnůj lůidĕ / že na to co ůřze průůty hledůj / a wůůĕĕo pĕ-
hledagůj / dadůj wůůemu dobrůj poĕog y pĕřchod / aby ůůo po wůlů ůwĕ /
yaĕž gůtůi chce. Nĕkterůj za to magůj / že to ĕ gegich Auřadu a powolá-
nůj nepĕřináležůj / a nerozumĕgůjĕ yaĕ ůůody ten neřád Obcy pĕřináůůj /
domnůwagůj ůe že taĕ bůtůi má / aby tau pĕřĕinau Kupcy a nĕkterůj ob-
chodnůjcy Bohatůi. Gimůj obáwagůj ůe / žeby nic ůwĕůůi nemohli / By
neyradĕgi taĕowĕ zbyteĕnosť ůawiti / a w nĕyafau ůnesůytedlnau můř-
nosť wůwĕůůi ĕhtĕli. Anobrž y na to myůlůj / žeby ůnad w nebezpeĕenůtwůj
a tĕžĕosť pĕřůůli / ĕdyby ůe o nĕtco toho poĕauůůeli / a nowů řád začůnali.

A Yaĕož paĕ nic nowĕho nenůj / žeby gim to tĕchto časow náůůch C. Tyberius
w zůlĕ obráĕeno a wůloženo bůlo / ponĕwadž y onen welikomocnůj Ců- nemohl tĕ
ůař Tyberius o tom malau nadĕgi mĕl / aby taĕowau nemůřnau půchu / půchy ůawiti
daremnůj pracht / a nádhernĕ ozdoby zapowĕdůjti / ůawiti a pĕtrchnů-
ti mohl. Co ůe důwodnĕ poznati muože / z liůtu a půanůj geho / ĕterĕž
Panuom a Radĕ do Řůjma vĕinil / w nĕmž mezy ginau řĕĕůj tato ůlo-
wa položil: K ĕemu neyprwĕ ůahnautůi mám / odkud začůtůi / a co pĕd-
ůewzůtůi / abych obnowil a napravil? Zdalů začátek vĕinům od zby-
teĕnĕ a welikĕ pĕchy Toĕuow a wedenůj wody do Mĕůta / na ĕterĕž Půcha a
gůůe tĕmĕř celĕ Kragůny a Zemĕ proůawĕli? ĕžili w gůmu zbyteĕnůj ĕe- ůwoůnosť
ládĕky a ůlužebnůjĕkuow / ĕterůjž za Sůlechticy a Rytůřůi v welikĕm hau- Řůjmanů.
ůůu chodůj? Anĕš wůůrownům ůřůjbrĕnĕho a zlateho Kredence / ĕterĕ-
hož pĕřů Panĕtůjch vžůwáte? Anĕš odložům malowanůch Tabulůj a
mĕdĕnnůch obrazůw / gůchžto až ĕu podiwu nazbyt ůe ůpatřuge? ĕžili
zaĕnu od neůtydatůch a neůluůůnůch ůůatůw / gůchž wĕůmĕs mužůj y ženy
Bez rozdůlu vžůwagůj? Anĕš od ženůůĕ zbyteĕnĕ a nemůřnĕ ozdoby / za
gegůžto pĕřĕinau (tolůko aby ony neznámůch a drabhůch ĕamenů doůůi
mĕly) zbožůj a penůze náůůe do cůzůch zemůj a časem y nepĕřáteluom ná-
ůůům dowezeny a prohandlowány bůtůi muůegůj? Nebo tyto wůůĕĕy
wĕcy / anĕš radĕgi neřádowĕ / taĕ gůau ůe rozmohli / a taĕ wyůoĕo ná-
horu zroůůli / že ya ani widĕti ani ůmyůlůti nemohu / od ĕterĕhobych
neyprwĕ začůtůi mĕl anĕš mohl. Wůůem wům o tom dobrĕ /

Kterých lidé aneb osoby w Obci a

w městě potřebné gsau.

Kapitola Šestnáctá.

Křijmané
neywíce sobě
wážili Sed-
láku.

Cincinnat⁹
od pluhu po-
wolán.

Dobry muž
a dobry Sed-
láč.

Kterých lidé
do obce po-
třebný.

1. Sedlácy.

2. Křemesl-
nícy.

3. Kupcy.

Starých Křijmanow nic nebylo v
většy počtiwošti a wážnosti/ yako když někdo
šel to gméno/ že gē dobrý Woráč aneb sedláč/
yakož pak Starý obzwláštne pilní byli sedlá-
čých wěcy a worání země/ a z toho se žiwili.
Tak čteme o Q. Cincinnatowi/ že gest od Křij-
manůw z pole a od pluhu kneywššy Diktat-
uře powolán byl/ w kterážto tak se zmužile a
hrdinsky proti nepřateluom chowal/ že ge přemohl a porazyl/ a tudy
slawneho wítězstwu a Triumffu y weliké pochwaly došel/ tak že do-
bře mohl w Křijmě zůstati/ a mocným y předním měšťténým byti:
ale nechtěl toho učiniti/ nybrž nepodržew na sobě to^o auřadu nežli xvj.
dnj (gesto syc šest měsícůw z práwa Diktatorem byti mohl) hned po
Triumffu z sebe gey složil/ a na swé pole k pluhu se nawrátil/ yako by tã
začatou prácy a dílo dokonati chtěl. To též učinil Fabricius, když pře-
mohl Krále Pyrrha a ze Wlach ho wyhnal. Item Curius Dentatus
porazyw a podmaniw Sabinos, kterážto oba s tak welikou šedliwostj
rolj swau dělali/ yak šylné a wdatné proti nepřatelům w poli bogowa-
li. Pročez Cato napsal: cum virū bonū colonūmq; dixissent, amplif-
simē laudasse existimabantur: že neměli žádného slawnegššyho tytule/
než když koho dobrým mužem a pilným Sedlákem gmenowali/ zč.

Ale ač krátkými slowy vřázi/ které Stawy Aristoteles in suis
Politicis wycítá/ z nichžby chtěl aby město aneb celá Obec nařjzena a
složena byla: wědětí máme/ že přední mjesto dáwa Sedlákuom aneb
woráčům/ za tau příčinau/ že oni nám chleba dobywagj/ bez něhož
my žiwí byti nemůžeme. Ačkoliw nynj žádný není v wětšy potupě a
menšy wážnosti/ yako nebožy Sedlácy/ poněwadž ge innožy ne za lí-
di/ ale za služebnjky a chlapy/ aneb raděgi howada wěčné prácy po-
drobená magj a držj/ a negedni wjce sobě wážj chřta nežli sedláka.
Druhé mjesto w obcy dáwa Aristoteles Křemeslnjčkám/ bez nichž mě-
sto byti nemůže/ yako gsú Pečáři/ Mlynáři/ Kowáři/ Šewcy/ Křej-
čj/ Tesáři/ Truhláři/ Kamenjcy/ Žednjcy a ginj. O Kartáčjch/ Kost-
čáři a ginjch yak škodnjch tak daremnejch/ a wjce rozpustilosti lid-
ské/ než obecnému dobrému slaužjčjch řemesljch/ nic newědel Aristo-
teles. Třetj gsau Kupcy a Kramáři/ kterjž přespólnj zbožj a kau-
pě do města přinásegj/ a do cyzjch dalekjch Kragin handlugj.

Čzw

Czwrtý Vládníky / kteříž na den z peněz lidem posluhují / a což po- 4. Vládníky
třebů delagů. **P**átý / Služební aneb Wogácy / ne ti kteřížby cy.
gednomu každému za peněze geho slaužili / jako někdy bezbožný Kne-
chti rýkawagů / žeby se třebas Czertu proti Panu Bohu nagůti dali / 5. Wogácy.
kdyby jim dobře zaplatiti chtěl : Ale kteřížby swau obec / swé město a
swau milau vlast / swobodu / před nepřátely / před škodau a křiwdau
obhagowali / pokoge chránili a gey vzdělávali. **N**aposledy po- 6. Spráwo
kládá Aristoteles ty Lidi / kteříž obecné dobré y wsecko město swau cowé.
maudrostů / rozsaffnostů a bedliwostů opatrujů a řídů / gine Mě-
stiany spravujů a saudy wykonawagů. **A** ten Staw gest a má bý-
ti neypředněgšy w každém městě / nebo bez něho žádná Obec ostati ne-
může. **J**akož gsau Rychtáři / Saudcowé / Purgmistrowé a Páni
Kadní / zc.

J ačkoliw tak gest / že bez takowých lidí nemůže býti žádné mě-
sto / jakž giž dotčeno / a samo skuffený prawdu toho wkazuge : wssak
geste nachazegů se některý stawowé / o nichž Aristoteles w gmenowa- 7. Kazatelé
ných Knihách žádné zmůjky nevcinil / kteříž ne méně a snad wíce než a Mistři
onino potřebný gsau Městu a Obec / jako Spráwcowé Cýrkwů a Sškolů /
Sškol / Farářowé a Kazatelé / kteříž lidi Křestianské wjře a slowu Sškolů.
Božjmu wyvcugů / Swatostmi jim posluhujů / a w pobožné Kře-
stianské kazni zdržujů. **I**tem Doktorů a Lěkarů / gesto lidem raditi 8. Lěkarů
vměgů / když gsau nemocmi obtůženi / a k zdrawů jim zase pomaha-
gů. **M**ůmo ty geste potřebný gsau městu lidé w Práwých vmělů a
zběhlů / kterěz Juristas gmenujů / o nichž Cicero powědel / Quod do- 9. Doktorů
mus Iurisconfulti fit oraculum ciuitatis : že dům člowěka w práwých w práwých.
zběhleho / gest jako néyaky slawný Chráam w městě / z něhož lidé o po-
chybných a negistých wěcech odpowědi / rady a spráwy berau / aby se
w sprawedlnostech swých a saudech wěděli jak chowati. **G**sau ta-
ké Městu potřebný dobrů a rozumný Paumistři a Tesáři / kteříž sta- 10. Paumis-
wenuj wyměřowati vměgů. **N**a těch wssch giž pořad položených o- strů a Tesáři
sobách / jak mnoho obcy záležů / každý tomu rozuměti / anobř y na
oko spatřiti může.

A wssak wídjme každodenně / jak sobě takowých lidí w městech
welmi málo wážů / jak se po nich nebedliwě ptagů / leč jim těžká potře- 11. Nyni sobě
ba aneb nauze nastane. **N**ebo ačkoli w lidech práwných / Juristůch a neyplatněgů
Prokurátorůch / nerádi trpů nedostatku / jako y w Lěkarůch / wssak ti ssých lidí
na wěssým důle pilněgšy gsau toho / aby swé městce naplnili / nežli aby neyměně
chudým lidem pomáhali. **T**akť y Služebníky Cýrkwe a Spráwo- wážů.
cowé Sškol nemnoho wáženi býwagů / a wždycky se o to přemeysslů /
kterakby ti co neyškrowněgi wychowáni býti mohli. **A** ya wídel gsem
w gednom městě / že wíce drželi o Malěři a Zrcadlnůku / a wěssy pla-
ty jim nařídili z obecných důchoduow / nežli dobrému Kazateli aneb

Lidé wíce ležij. Ale z toho snadné se rozuměti může / že se wíce staráme / a wětšy péči máme o Tělo / o časné zbožij a rozkos / nežli o swau dussy a dobré swědomij / nežli o swé dítky a potomky / aby pobožné a Křestiansky zwedeni a wywčení byli : ginať bedliwěgibychom se o takowé lidi starali / a v wětšy wážnosti ge měli.

Kdež tedy Město má ty wšsecky Stawy pěkně spořádané / tak že každý na swém místě w řádu stogij / a což mu náležij s pilnostij wykonáwá / tu obec množe w dobrém a chwalitebném spůsobu oštati.
Alle wšsak musy se y toho ssetřiti / aby Staw geden yako druhý zarowen chráněn a opatrowán byl. Kdežby pať Spráwcowé geden staw zwelebíti a zweyssyti / a druhý potlačiti a snížiti chtěli / tu ani Spráwa ani obec dlouho trwati a stati nemůže. Nebo k načijzenj obce a wystawenij města / potřebij gest těch wšsech stawuw. Non enim ex medico & medico fit ciuitas, sed ex medico & agricola. To gest : Ne z samých toliko Lěkařuw spraweno býwá město / ale musęgij k tomu býti Sedlacy a ginij lidé / yakž Aristoteles napsal. Co pať tomu důjme / že se často přihazy / že ti Stawowé neywíce se wážij / kterijž obcy neymeně wžitečnij / a snad někdy neywíce škodnij gsau ?

O Swornosti / a yak gest ta w

každém městě aneb zemi welice a wysoce potřebná.

Kapitola Sedmnáctá.

Salustius wčenný a wýmluwný Historicus napsal / že skrze Swornost malé wěcy rostau / ale skrze neswornost weliké wěcy rozptyleny býwagij. Slowa geho tato gsú : Concordia paruae res crescunt, discordia maximae dilabuntur. Kterýmžto propowědenijm to wřazaťi a na rozum dáti chtěl / že na Swětě nic nemůžij býti škodliwěgšsýho a zahubněgšsýho / yako neswornost : a zase nic lepšsýho ani wžitečněgšsýho w městě aneb w zemi nad swornost. Potwrzuge toho wěčná prawda náš milý Pán a spasytel Jezus Krystus / kdež takto důj / Luk. xj. Každé králowstwj samo w sobě rozdwogené a nesworné pustne / a dům na dům padá. Y ačkolí nynj za mnohá lěta ten spůsob byl w Řjssy a w zemich německých / že každý očitě spatřiti a poznati mohl / yaké škody neswornost přinášsý / a že nic gině nespůsobij než toliko zahubu a škodu : wšsak nic meně položijm tuto geden aneb dwa příklady z starých Historij / z nichžby se lidé naučiti mohli / wystřijhati se neswornosti / a následowati swornosti.

Swornost z mála činij mnoho.

Neswornost w desmých škodliwá.